

Ontologie

V evropské (a dnes už téměř celosvětové) tradici se běžně koncovky „-logie“ užívá pro označení nějaké odborné vědy (pouze per nefas se používá podobných názvů i pro některé předvědecké či nevědecké obory nebo přímo „pavědy“, jako třeba astrologie, apod.) Jednou z výjimek je název „ontologie“, která rozhodně není žádným vědeckým oborem, ale je jednou z filosofických disciplín. Aniž bychom se pouštěli do větších historických informací, můžeme jen připomenout, že nejstarší výměr tohoto „oboru“ ještě nebyl spjat s určitým pojmenováním (Aristotelés hned na počátku 4. knihy Metafyziky uvádí pouze: „je takové vědění, které se zabývá jsoucím jakožto jsoucím, a tím, co k tomu náleží“, přičemž „vědění“ (epistémé) se rozumí „filosofická disciplína“, nikoli „věda“ v dnešním smyslu). Název sám je mnohem pozdější, připisuje se obvykle Christianu Wolffovi, ale ...

Sám název „ontologie“ by bylo možno (bez odvolání na existující tradici) chápat jako „vědění o jsoucím“ neboli „vědění o tom, co jest“. To by ovšem na první dojem mohlo být pojato jako „vědění vůbec o všem“, neboť v našem povědomí je přítomen, nejčastěji nevysloveně, jakoby samozřejmý předpoklad, že „o tom, co není“ nejen není co vědět, ale že by bylo naprosto nesmyslné se tím chtít jakkoli zabývat. Proti „jsoucím“ se nám zdá být opakem, protivou „nejsoucí“ – a nejsou je prostě „nic“. Skutečný svět se nám zdá být jakýmsi úhrnem všeho, co „jest“, a všechno „nejsoucí“ je z něho vyloučeno. Ovšem to je jen dojem „prostého rozumu“, nepodrobený kritice.

První, kdo ontologii rozšířil tak, že se má zabývat nejen jsoucím, ale také nejsoucím, a dokonce samou „nicotou“, byl nejspíš Leibniz. (de ente et non ente, de aliquo et nihilo). Už v tom můžeme spatřovat vhodnou příležitost, abychom odlišili „ontologii“, která by se měla zabývat „jsoucím“, od „méontologie“, která by se měla zabývat „nejsoucím“. Tak to vypadá z hlediska formálního; a jak to vypadá z hlediska věcného?

(Písek, 120724-1.)